

Образложење

I. Уставни основ за доношење закона

Основ за доношење Закона о изменама и допунама Закона о заштити потрошача је члан 90. Устава Републике Србије којим је утврђено да Република Србије штити потрошаче и члан 97. тачка 2) Устава Републике Србије, по коме Република Србија уређује и обезбеђује остваривање и заштиту грађана.

II. Разлози за доношење закона и циљеви који се остварују

Стање нормативне уређености

У Републици Србији заштита основних права потрошача, начин остваривања тих права и заштита уређена је Законом о заштити потрошача („Службени гласник РС”, број: 79/2005 од 16. септембра 2005. године). Међутим, заштита потрошача остварује се и другим законима (Закон о оглашавању, Закон о заштити конкуренције, Закон о заштити животне средине, Закон о облигационим односима и др.).

Разлози за доношење Закона

Основни разлози за измену и допуну Закона о заштити потрошача је даље усклађивање са законодавством ЕУ у овој области, побољшање постојећих одредби Закона о заштити потрошача, као и преузете обавезе из Споразума о стабилизацији и придруживању ЕУ.

Изменом и допуном Закона о заштити потрошача остварују се циљеви и задаци утврђени Националним програмом заштите потрошача за период од 2007 до 2012. године („Службени гласник РС”, број: 11/2007) и стварају основе за формирање саветодавних центара за заштиту потрошача, пре свега у циљу развоја система правне заштите потрошача кроз усаглашавање Закона о заштити потрошача са упутствима и стандардима ЕУ у овој области, стварање услова за ефикасније функционисање и организација потрошача и њихово активно укључивање у потпуније остваривање права и интереса потрошача.

Међународна искуства

Генерална скупштина Уједињених нација је Резолуцијом број 39/248 из 1985. године утврдила смернице о заштити потрошача и основна права потрошача, која су унета у Закон о заштити потрошача. ЕУ је чланом 53. Уговора из Амстердама утврдила минимални ниво заштите потрошача и права потрошача. Регулатива *acquis communautaire* ЕУ из области заштите потрошача се стално проширује у виду обавезујућих упутстава (директива) и других докумената ЕУ. Земље у окружењу, такође су прихватиле обавезу да усагласе своје законодавство са законодавством ЕУ и да *acquis communautaire* уграде у свој нормативни систем, укључујући и преузете обавезе у Споразуму о стабилизацији и придруживању ЕУ о успостављању стандарда заштите потрошача са стандардима ЕУ, као и да и развију административну инфраструктуру у области заштите потрошача.

III. Објашњење основних правних института и појединачних решења

Чланом 1. дефинисано је да се став 2. члана 2. важећег закона брише из разлога што привредно друштво, друго правно лице и предузетник према упутствима ЕУ нису потрошачи, већ је то само физичко лице које наступа изван оквира своје делатности, пословања или струке. У истом члану, став 3. је допуњен и прецизиран, тако што је укључено и јавно предузеће као продавац који пружа услуге потрошачу.

У члану 2. наслов поглавља 8.5. је измењен и усклађен са Упутством 85/577/ЕЕЦ о уговорима закљученим изван пословних просторија и Упутством 97/7/ЕЦ о уговорима на даљину, тако да је овом изменом обезбеђена понуда и продаја производа и услуга изван пословних просторија. Члан 28. став 1. је допуњен и прецизиран. Овим чланом је такође дефинисан поступак за једнострани раскид уговора од стране купца, рокови за враћање производа, као и рокови за враћање купопродајне цене и друга права и обавезе уговорних страна.

Чланом 3. преформулисана је одредба члана 35. став 1. важећег закона којом је дефинисано под којим условима потрошач има право на замену купљеног производа или на отклањање недостатка, што је био разлог брисања тачке 1), 2), 3) и уместо њих додавања нових тачака 1) и 2).

Чланом 4. додат је нови члан 35а. којим се утврђује обавеза продавца у случају враћања робе са недостатком, и то у погледу замене робе и издавања гаранције.

Чланом 5. преформулисана је одредба члана 53 став 2. извршено је прецизирање тако да су додате намирнице и други производи, а уместо текста "тачно означену њихову количину" унет је текст "све податке" у складу са законом и важећим прописима, односно прописом који регулише декларисање и означавање упакованих намирница и других производа", тако да је осигурано да потрошач може бити информисан о производу, квалитету производа и сигурност по здравље потрошача, као и да је усклађено са упутствима ЕУ и Правилником о декларисању и означавању упакованих намирница ("Службени лист СЦГ", бр. /04, 12/04 и 48/04).

Чланом 6. измењен је члан 61. који је преформулисан и усклађен са праксом земаља у окружењу, као и са Упутством 98/27/ЕЦ о судским налозима за заштиту интереса потрошача.

Чланом 7. унете су у члан 64. став 2. нове тачке од 11-18, којима се дефинишу нови задаци министарства надлежног за послове заштите потрошача у складу са циљевима и задацима утврђеним у Националном програму заштите потрошача за период од 2007. до 2012. године ("Службени гласник РС, број 11/2007). Допунама и дефинисањем нових задатака овог Министарства створене су основе и обавеза усклађивања прописа са европским законодавством, међународним прописима и стандардима у области заштите потрошача, размени информација инспекцијских органа са истим или сродним органима у другима земљама, као и утврђивање услова и критеријума за оснивање, доделу средстава и одобрења за рад саветодавних центара на основу јавног конкурса Министарства, односно да су створене основе за обуку и полагање стручног испита и издавање сертификата (уверења) за кадрове који се баве заштитом потрошача. Такође су створене основе за укључивање васпитних и образовних програма заштите потрошача у школске наставне планове и програме, као и спровођење васпитно-образовних активности информисања и едукације из области заштите потрошача у сарадњи са васпитно-образовним институцијама.

Чланом 8. измењен је наслов изнад члана 65. и текст члана 65. којим је дефинисано да се уместо Савета министра за заштиту потрошача уводи Национални савет за заштиту потрошача, као саветодавно тело Владе, које ће ефикасније и у координацији са другим министарствима деловати на остваривању заштите потрошача, а што је у складу са чланом 43. став 1. Закона о Влади („Службени гласник РС“, бр.55/05 и 71/05-исправка и 101/07) и чланом 62. Закона о државној управи („Службени гласник РС“, бр.79/05).

Чланом 9. извршена су прецизирања члана 66. а додат је нови став којим се уређује обавеза територијалних аутономија и локалне самоуправе на развој система заштите потрошача и пружање подршке раду организација потрошача и саветодавних центара, као аутентичних представника грађана као потрошача и као специфичних удружења грађана која штите шири друштвени интерес, јер се ради о питањима од заједничког и општег интереса за локално становништво и од значаја за остваривање права и дужности јединица локалне самоуправе и територијалних јединица, као и обезбеђење средстава за обављање изворних послова заштите потрошача, што је у складу чланом 1. и 2. Закона о територијалној организацији Републике Србије („Службени гласник РС“, бр.129/07), чланом 2 и чланом 3. Закона о локалној самоуправи („Службени гласник РС“, бр.129/07) и чланом 1. Закона о финансирању локалне самоуправе („Службени гласник РС“, бр.62/06).

Чланом 10. измењен је члан 67. став 1. којом се обезбеђује да се регистрација организација потрошача, у складу са законом и Правилником о регистрацији организација потрошача који доноси министар, врши у министарству надлежном за послове заштите потрошача, а у складу са искуствима из земаља у окружењу и препорукама експерата ЕУ. У нова три става у овом члану утврђен је статус организација потрошача, услови и критеријуми које морају да испуњавају као специфична удружења грађана, пре свега да искључиво штите интересе потрошача, да су добровољне, непрофитне, неполитичке и независне невладине организације, које имају најмање 50 чланова, као и да се могу удруживати у остваривању заштите потрошача у Републици Србији, што је у складу са чланом 55. став 2. Устава Републике Србије, као члана 11. Европске конвенције о заштити људских права и основних слобода („Службени лист СЦГ“, бр.9/03). Питање критеријума броја чланова и других критеријума које организације потрошача морају да испуњавају покрећу национални и органи Заједнице ЕУ, како би били сигурни да раде са организацијама које су довољно репрезентативне за потрошаче, а то се нарочито односи на нове државе чланице које имају тешкоће да се њихов глас чује. У 2005. години (5-6 децембра) у Бриселу Генерални Директорат за Здравље и заштиту потрошача Европске комисије SANCO (DG SANCO: Directorate General for Health and Consumer Protection European Commission) у оквиру Програма Генералне скупштина потрошачких асоцијација на тему: „Моћ потрошача: бити или не бити информисан“ на радионици 1.: „Дефиниција и критеријуми за организације потрошача у Европској унији“ спровео је анкету која је обухватала националне органе надлежне за послове заштите потрошача чији је био циљ ажурирање информација о националним организацијама потрошача, где је утврђено да ситуација разликује од једне до друге државе чланице од тога да код неких нема потребе да се утврђују критеријуми (Немачка, Аустрија, Данска, Белгија, Финска, Словенија, Велика Британија, Естонија) до других да имају детаљно утврђене критеријуме у њиховим законодавствима (Грчка- да оснује организација потрошача потребно је 100 чланова а у општинама и заједницама са 3000 становника довољно је 20 људи; Италији- број регистрованих не сме бити мањи од 0.5 на хиљаду становника у региону или покрајини у којој организација функционише, мора да ради у најмање пет региона или покрајина и да

има број регистрованих чланова који није мањи од 0.2 на хиљаду становника; Мађарској - организација и савез да постоји и ради најмање две године и има најмање 50 чланова која су физичка лица). Исто тако ове дефиниције организација потрошача и утврђени критеријуми појединих земаља уграђени су у Национални програм заштите потрошача за период од 2007. до 2012. године („Службени гласник РС“, бр.11/07), са нагласком да би требало имати у виду код утврђивања критеријума и услова организовања потрошача у Републици Србији. Ова искуства поменутих држава чланица, са једне, и наша пракса где један човек представља и делује у име организације потрошача, са друге стране, као и обавезе из Споразума стабилизацији и придруживању ЕУ (члан 78) да ће стране подстицати и обезбедити политику активне заштите потрошача и развој независних организација, су разлози да се Закон допуни са јасном дефиницијом и критеријумима организација потрошача. Овим није угрожена слобода удруживања грађана, али се обезбеђује укључивање већег броја грађана као чланова организација потрошача и јачање њихових капацитета, чиме се ствара гаранција да су оне репрезентативне организације потрошача у њиховој територијалној аутономији јер штите шири друштвени интерес посматран преко инетреса грађана као потрошача. Овим критеријумом броја чланова као и другим обезбеђује се предуслов за већу финансијску подршку и субвенције од стране државних органа из буџета.

Чланом 11. извршена је допуна у члану 68. којом су дефинисани задаци организација потрошача у складу са задацима утврђеним у Националном програму заштите потрошача за период од 2007. до 2012. године ("Службени гласник РС, број 11/2007) и искуствима из земаља у окружењу, пре свега у реализацији пројеката из области заштите потрошача. Ствара се основа да организације потрошача оснивају саветодавне центре и да реализују пројекте из области заштите потрошача на основу јавног конкурса Министарства, чиме се јачају капацитети организација потрошача и пројектно њихово финансирање.

Чланом 12. члан 69. је допуњен тако да обезбеђује помоћ органа локалне самоуправе, ствара основ за пројектно финансирање путем јавног конкурса, а у складу са чланом 70а. овог закона, као и обезбеђење средстава намењених финансирању рада саветодавних центара, која се одобравају путем јавног конкурса. Код ове допуне пошло се од искуства земаља у окружењу, Одлуке Европског парламента и Савета 20/2004/ЕЦ о општем финансијском оквиру у вези са Акционим планом ЕУ о заштити потрошача у периоду 2004-2007. године. Стварају се основе за обезбеђење средстава из буџета-из раздела Министарства, буџета територијалних аутономија и буџета јединица локалне самоуправе за финансирање пројеката организација потрошача и саветодавних центара на основу јавног конкурса.

Чланом 13. додат је нови члан 70а. којим се дефинишу и ствара основ за оснивање саветодавних центара, који треба да повезују иницијативу грађана као потрошача и организација потрошача и јединица локалне самоуправе и територијалне аутономије, са материјалном и стручном подршком и помоћи државних органа, тако да ће кадрови саветодавних центара давати савете и пружати помоћ потрошачима и њиховим организацијама на остваривању заштите права и интереса потрошача. Стварају се основе за обезбеђење средстава, услови за рад (кадрови морају да имају сертификат о положеном стручном испиту) и обезбеђење примереног простора за рад са потрошачима и других услова.

Чланом 14. у члану 71. став 1. извршено је усклађивање са Законом о министарствима, с обзиром да су послови туризма у надлежности Министарства економије и регионалног развоја, а у ставу 2. овог члана укључени су у инспекцијски

надзор, министарства надлежна за послове финансија и за послове туризма и министарства надлежног за послове поштанских услуга.

Чланом 15. у члану 75. додаје се нови став 2. који даје овлашћења надлежном инспектору да реагује у случају различитих неисправности производа који се налазе на тржишту.

Чланом 16. у члану 77. став 1. закона додају се нове тачке 4а) и 4б) којима се даље штите посебно осетљиве групе потрошача.

Чланом 17. у члану 79. став 1. додају се нове тачке 4а) и 4б) у којима се даље штите посебно осетљиве групе потрошача.

Члан 18. садржи завршну одредбу.

IV. Финансијска средства потребна за спровођење овог закона

За спровођење овог закона предвиђена су финансијска средства у Националном програму заштите потрошача за период од 2007 до 2012. године („Службени гласник РС”, број: 11/2007), који је Влада усвојила 18. јануара 2007. године, као и буџетом за 2008. годину и Одлуком о распореду средстава предвиђених Законом о буџету Републике Србије за 2008. годину за реализацију Националног инвестиционог плана („Службени гласник РС“, бр.3/2008) за пројекат: Саветодавни центри и јединствени call центар за заштиту потрошача, тако да није потребно обезбедити додатна средства из буџета Републике Србије.

V. Разлози за доношење закона по хитном поступку

Имајући у виду околности да постојећи закон не обезбеђује услове за потпуну заштиту права и интереса потрошача и не ствара институционални оквир за јачање и изградњу капацитета владиног и невладиног сектора у области заштите потрошача, који би били оспособљени да воде активну политику заштите потрошача у складу са захтевима и стандардима ЕУ у овој области и преузетим обавезама из Споразума о стабилизацији и придруживању ЕУ, као и у утврђеним циљевима и задацима Националног програма заштите потрошача за период од 2007. до 2012. године, односно да не обезбеђује услове за реализацију пројекта: Саветодавни центри и јединствени call центар за заштиту потрошача према Одлуци о распореду средстава предвиђених Законом о буџету Републике Србије за 2008. годину за реализацију Националног инвестиционог плана („Службени гласник РС“, бр.3/2008), оправдано је доношење овог закона по хитном поступку, у складу са чланом 157. Пословника Народне скупштине Републике Србије.